KI SUR BA DANG SAWA

by

A. H. Nongrum

1992

KI SUR

BA DANG SAWA

K. W. Nongrum

Sien shon nyngkong 1992

(Ka Hok long Tynrai ka sah bad u Nongthoh)

La shon ha Ibani Printing Press
Jaiaw Lan-Sona Lane
Shillong - 793002

Ki Sur Ba Dang Sawa

Nga pynpaw ka jingsngewnguh bad sngewburom ia baroh *Ki Vongpule* ia ki kot kiba nga la pynmih pyrthei, kane hi ka la ai mynsiem bad pynshlur ia nga ba ngan dang sei shuh shuh sa kiwei pat ki jait kot

Nalor kito ki ar tylli ki kot poetry — *Ka Umpohliew* (kaba la pynmih ha ka snem 1982) bad *Ka Jingieit* (kaba la pynmih ha ka snem 1986), mynta pat nga bsiat de sa kiwei pat ki sur jingrwai lyngba kane ka kot kaba nga jer kyrteng — KI SUR BA DANG SAWA.

Habu kyamaw ki kam ban leh,
Mynsiem kam suk ka iai kyndeh ,
Shiphang nga sngap, nga pynbeit ksai,
Da sur ba dang sawa ngan rwai.

Katba dang neh ka Shad Khasi,
Ka jaitbynriew kan neh dei ti ;
Ryngkat ka ksing ka tangmuri,
Ki shad ki Rang bad Thei-sotti.

Ka Phud Phie-Bah, Phud Umja-ut,
Rah khanatang sha ba pha tuid ;
I'u Mawnguid-briew shillang Mawbeh,
Ka dak nguid briew ha u ka neh

Ko Ri baieit b'la kha ia nga,
Jingleit jong nga katno ka khia ;
Hato kam dei ia nga ia phi,
Ban tip kham bniah ia la ka Ri ?

Kumno hi keiñ ngim lah ban klet,
Ia khun ka Ri kiba la leit ,
Kiba la prat bad soi lynti,
Ban neh ban sah matti jong ngi.

Ha ka iasiat ha ka iathong,
Ki shad, phawar bad oh mationg ;
Nangta ki poi ha dpei ba rhem,
Ba ring dohnud sur ieit ki tem.

Ko khun to im tip briew tip Blei,
Naduh rympei haduh pyrthei ;
Kumjuh ban tip ia kam ia duk,
Ka jing ka sem kan bha kan suk.

Haba jingieit samla ki mad,
Sien Peit kumba kim lah iakhlad ;
Hynrei hapdeng ka jingiaieit,
Jingker baieit iyer ka thap lied.

Kyrmen kine kylleng kin her,
Lada phi shem ba don jingpher ;
Jingai jingmut nga kloi ban pdiang,
Ka thoh ka tar ngin tei ban biang.

Katto katne na kine ki jingrwai ia pyn-
rung ha ka Audio Cassette (ha ka Video), ka

ki Phlim Khasi bad la rwai bad pynsngewruh lyngba ka All India Radio

Ka jingsngewnguh ka leit ruh sha ka Education Department, Goverament of Meghalaya kaba la iarap lem katto katne ha ka bai shon ia kane ka kot (1991-92) bad ia kiwei de ki kot kiba nga la pynmih pyrthei.

Nga ieh sa ha phi ki Nongpule baieit bin ia pyllait por khyndiat ha kaba pule bad puson ia kane ka jingpyrshang barit jong nga.

Upper Shillong,
U Jylliew, 1992

Kitbor W Nongrum.

oOo

Ki Sur Ba Dang Sawa

KA BYNTA—I

* Ka Shad Khasi
* U Mawnguid briew
* Ka Ri jong ngi
* Ko Myllung ka Ri
* Ki Phawar Iaslat
* A-'lu ngan ong
* Thiah noh khun
* Ki khun ki kti
* Mama Alu

Ka Shad Khasi

Ka shad ka kmen u khun Khasi,
Dei shad ki Rang bad Thelsotti;
Lympung ki shad da suk mynsiem,
Ka riam ka beit la kum ki syiem.

Ka tangmuri ka ksing ki riew,
I'u khun ka Ri ka khot kyrsiew;
Ka put ka tem ba kit jingmut,
Ka sur bapher nasdang ha kut.

Nongshad shynrang kynthei ki mih,
Dohnud u paid ruh ka pynkhih;
Kynthei hapdeng shynrang narud,
Katba ka tangmuri ka ud.

Ia Lympung-shad pyllun la ker,
D'u nongpeit kai ha rong bri pher;
Ka shad Khasi kan phuh kan phieng,
Ka Ri bad jaidbynriew kan sleng.

Ki Rangkynsai, ki Thelsotti,
La sap la phong ki ia pyni;
Ban phuh ban phieng u Khun ka Ri,
Ban neh dustur ban neh Riti.

Ki Thelsotti ki shad suki,
I jaiñ rumal ki bat ha kti;
Ki shad kyrsih shadien sha khmat,
Ka met ka bud ia shympriah-kjat.

Ki Rangkynsai narud ki king,
Ki pynnoh kjat ha sur ki ksing;
Hateng hateng phawer artad,
Ki shad sngewbha ban phuh ka lat.

Kumne nongshad batbit ki bteng,
Kumba la buh kumba la seng;
Burom ka Ri kyrpang ki sei,
Ka shad Khasi ban paw pyrthei.

Hapdeng lympung katba ki Thei,
Ki dang iashad tipbriew tipblei;
Narud la ker da Rangkynsai,
Katba ka sngi ka dang kham shai.

Shuwa ka shad mastieh kan sdang,
Ki Rang shemphang ryntih mih lang;
Ha kti kamon waitlam ki bat,
Ka 'sing-mastieh ka bud ryngkat.

Nongshad ha ar bynta ki lad,
Pyrshah ki mih pyllun ki shad;
Tawiar lai wat ha shwa ban nguh,
Ki wait iapom ki pynkynduh.

Kumne ki leh haduh lai wat,
Ha lai kynti ki nguh artad;
Ka shad lympung pynwai sngewbha,
Ki ia khublei para mamla.

Ynda ka shad hangta la wai,
Nongshad sha iing ba kin leit phai;
Lympung ki iaid tawiar lai sien,
Paidbah nongshad u iaid nadien.

Ko shad Khasi ba i shongkun,
Katba nang peit mynsiem ka hun;
Ko Thei-Sotti jylliem khapngaiñ,
Ko Rang-samla ko jarawaiñ.

Katba dangud ka tangmuri,
Shirta kan neh ka Shad Khasi;
Ki Rangkynsai ki Theisotti,
Kin ïai pynneh la ka riti.

U Mawnguid-Briew

Ha sngap ha sngew ko khun ka Ri,
Ia Khanatang ha Ri jong ngi;
Kata ka dei i'u Mawnguid-briew,
Kaba myllung bad ba sngewngiew.

Kata ka jia ha por hyndai,
Mynba pyrthei ka dang shongsbai,
Tang da kawei ka ktien ki kren,
U khun bynriew, maw, dieng, mrad-mreng

Ka khanatang ka sah ka neh,
Ia ka Nongrep shiliang Mawbeh,
Ka da ia lam khun rit khun heh,
Kin nang shongkai h'u mawsiang heh

Ynda sngewthait ka shong rieh tngen,
Bad la ki khun ka ia myllen,
Khun rit ka ai ka buiñ ka thiang,
Ba in palei ban jah ka sliang

Shuwa ban ieng ka trei lyngkha,
Ia la khun heh ka bthah lyps,
Ioh ba khun rit i thngan ne iam,
Ba kan pynkoh ka ja b'in bam.

Khun rit ba buiñ ia kmie i snoh,
I iam pangnud, ka kmie ka khroh;
Ynda kynoi i shoh ka khmat,
Ia ka khun heh ka ai ban bat

Naba iohthiah khun rit i rot ia?
I ïam dukhi i, ïam kyrot;
Hynmen ka bah, ba in suk pud,
Ka kdew ki dieng, ki lum, ka phud.

Hynmen ka khroh ban en para,
Katba ka kmie dang trei lyngkha;
"Ko hep baieit, wat ïam soh hep,
Mei ïn sa wan ynda la dep"

Para ha met i rot i phoi,
Ka khroh ka kjor ka bah kynoi;
"Ko hep baieit to sngap thiah noh,
Katto la kdang ja ba nga koh"

Hynmen ba ieng, kynsan sngewpher,
Kjat ki tyrsaia pyrsut iiyer;
Ka peit ïa kjat loh bit khawjai;
Hynrei iohi thliew ba i ma.

Mawsiang u pait, khun briew u nguid,
Shyntur ba ang ban peit kum ksuid;
Hamar kumta, ki kjat ki jah,
Ki ngam shapoh ban sei kam lah.

Hynmen baplı ka kyang pyrta,
Ia kmie ka khot kat lah kat ïa,
"Ale noh Mei, shaei ngi poi,
Ka bah kynoi para ba phoi.

Kmie kam pynsngew ia khun ba khot,
Kynbat ka thiew ka dem minot;
"Ap ngan sa wan sa tang shiphang,
Tang myntoi ei ban dep ka phang."

Katba u maw u nguid ia ki,
Sur iam, kynoi ka jah suki;
Hynrei hynmen ka kynoi sah,
Ia la para ha met ka bah.

Ynda ka kmie ka poi hangta,
Ka wad ia khun ka khot pyrta;
Ynda kum peit jaka madan,
Ka thliew ba ngiew ka i pynban.

"A wow ko Blei," kmie ka pyrta,
Pding ka kyllon iapler hangta;
Katban wan poi ia rap ia ki,
Long lehnohei ki khun bapli.

Ko Phud Phie-bah bad Umja-ut,
Rah khanatang shaba pha tuid;
I'u Mawnguid-briew shiliang Mawboh,
Ka dak nguid briew ha u ka neh.

——

Ka Ri Jong Ngi

Ko Ri baieit b'la kha ia nga,
Ko Ri b'la kdup ka Mei India;
Meghalaya jylla jong pha,
Ko Ri b'la seng d'u longshuwa.

U Blei U Trai Nongbuh Nongthaw
Matti bakhraw u buh pynpaw;
Kham ñiar ban don ban klet ia pha,
Wat ia kin iaid kylleng jaka.

Ko Ri Khasi-Jaintia nang kiew,
Ki Khun jong pha to iai kyrsiew;
Jingnang Jingstad ba kin shemphang,
Burom akor kin ia iaid lang.

Shatei, Shathie, Mingngi, Sepngi
Ki khun jong pha kim shong kli kti;
Ban dap ban biang pahuh pahai,
Kynshew dap thiar ia ka lashai.

U Syiem Hima u bat synshar,
Ka rai ka shong ha ka Dorbar;
Ri Laiphew Syiem Khatar Doloi,
Ka jinglaitluid tylli ki kioi.

Ka rep ka riang ha lum ha them,
Kylleng ka Ri kyrhai ngi shem;
Symbai u rnai u plung u mer,
Ban lum ban lang ki soh bapher.

Por ot por khait, pomtih por lum,
Um syep ki ñiad mynsiem ka hun;
Bun jait jingthung bym lah ban jer,
Ha ki lyngkha bad ha ki kper.

Kylleng ka Ri lympung ki shad,
H'U Blei Nongthaw ki dwai kyrpad;
Ka shad ka kmen ban phuh, ban phieng
Ka Ri bad jaitbynriew ban sieng.

Ryngkat ka ksing ka tangmuri,
Ki shad ki rang bad theisotti;
Ka sap ka phong ba kin pyni,
Ban neh ban sah dustur riti

Haba ioh mrad ki rah ha krong,
Phawar ki oh ban ksaw ka kpong;
Ha por bajei u doh ha wah,
Samla samhoi paron ki rah.

Ha ka lasiat ha ka lathong,
Ki shad, phawar bad oh mationg;
Mynmiet ha dpei ba klang ka ding,
Ka Duitara hangta ka king

Ki lom ki kshaid bahar rukom,
La khanatang bad ki parom;
Tyngkreiñ ki ieng ki mawbynna,
Matti longshwa ka paw shynna.

Ki khlaw ki btap ki ai jingtngen,
Namar ka Ri sur thiang ki krem;
Ki dei ka spah kordor jong ngi
Lada ngi nang ñiewkor ia ki.

Namar ka Ri ngin ieng tylli,
Para ma ngi ngin ym bishni;
Ka kamai hok, jingsuk ngin shem,
Ha khmat u briew, U Blei ngin tangen.

Nongrep nongtrei ha bun ki phang,
Samla shongskul minot shaphrang,
Kumjuh ma phi nongtrei Sorkar,
Ka kam ban dep minot to kaar.

———

Ko Myllung ka Ri

Ko Myllung ka Ri, ko Myllung ka Ri,
Soso Tham kyrteng jong phi ;
Hapoh mynsiem jinglynga ym lah shah,
Ka thoh ka tar shajrong ban rah.
Ban rol ka tip briew tipblei, buit akor,
Phawer Aesop, Jingim Trai kordor;
Poetry Khasi, Sngi Barim phi lam,
Sha thwei pyrkhat katno ban ngam.
Symboh rupa, symboh ki ksiar phi sei,
Phi kyrsiew dohnud ban palei ;
Ia ki longdien syrwet phi pruid phang,
Ba ngin kynjoh shaneng shaphrang
Phim shym tyngkai buit bor phi theh,
Ban im ka Ri prew phi theh.
Ka nam phi kit kum Myllung ka Ri,
Ki ktien khia thew kin 'iai kyrsiew.

---

ki Phawar ta Siat

Nongkyroh : A— . ...
Baroh lang ; Hui. .. kiw
Nongphawar .

A nam - 'iong te ha sikum, Nam - saw te ha sañlum,
Ryntieh khinam to lum, ko saw wat nym khi ñium.

A ....
Hui............kiw

A tynruh da dieng kiseh, biseiñ halor bineng.
Kynduh para ba eh, phi shu kheiñ ei ki reng.

A..............
Hui............kiw

A ko sohmarih on on, ba kynon te ha ratab.,
Da peit biha bo mo, 'ioh nalor o phi hap.

A..............
Hui......... .kiw

A ko thapbalieh ber ber, ba kynber ha dait nam lang,
Phi lieh phi iong kam pher, ia dur kin peit ki rang.

A.............
Hui. ...... kiw

O thulom ma i thyrni, kyrsih te kum ñiangwad,
I bom ma i bhuri, ban la dih da i ki-iad.

A........ . ...
Hui.... ..
A pylleng ma shi ana, i jhur ma shi pirit,
I dur i la i bit, i rynieng i dang duna.

A ....
Hui.. .. ..
A kisew hapoh kiseh, khyrit ha dong milluh,
Phi thew ha kaba eh, ngin kynsit ha i ruh.

A ....
Hui.. ...... .kiw
A phireit mo shi kynda, beh 'iar-khiar u kisew,
To khie leit noh shuwa, sa wan la shem taiew.

— —

Aiu Ngan Ong

Aiu ngan ong, aiu ngan jer,
Haba nga peit jinglong ba per ;
Ka daw aiu ba ka wan jia,
Shano pyrthei syllok mynta ?

Haba ngi don pisa pahuh,
Heng heng burom jong ngi ka phuh,
Haba khilem pisa kyrduh,
Ki peit kynriang ki kiar jynduh

A ko Hep - rit bad ko Bih-Thei,
Ko Rang - samla bad ko Kong - Thei ,
Jingsneng i Mei i Pa to bat,
Jingieit n'U Blei kan hiar ryngkat

— —

Thiah Noh Khun

Ngan thum ngan bah ko khun baieit,
Jingbam ba bang nga la wan thied ,
Bad i Papa baieit jong phi,
Khmat phuh samrkhie to iai pyni.

Wat la i Mei na phi i jngai,
Ka jingkyrkhu kyrdoh in ai ,
Ba phin uang plung ka met ka phad,
Burom akor ryngkat jingstad.

To thiah to thiah ko khun jong nga,
To thiah to thiah bad i Papa ,
Ia phi ngan rah wat nym leh phoi,
Ngan sa bah de bad ngan kynoi.

Thiah noh khop khop ko khun jong nga,
Ban ’ioh treikam sa i Papa ,
Ynda ka thiah phi la lyng-a,
Ngan sa pyntong da umshit-ja

Ki Khun ki Kti

Ki khun ki kti long mawkordor,
Ba kmie ki kpa ki ju ñiewkor,
Naduh shuwa bin mih pyrthei,
Ki ñiew burom b'la buh U Blei
Mynba ha kpoh ka kmie i don,
U Kpa u ri burom kyndong,
U kiar ban leh ki kam bym dei,
Ioh ba h'i khun kan jia ei ei.

Khyllung ha kpoh ka kmie i shong,
Dei ban sumar jingkhuid b'i phong;
Lada kmie-kpa ki 'iaid bakla,
Shuwa ban kha ki dei ban phla.
Jingkhuid jong i ka shong kyrpang,
Ba kdup U Blei Iawbei b'la tang,
Kumta ngi ong—ka eit Iawbei,
U shñiuh-Iawbei, ka rkhie-Iawbei.

Don ka tapkpoh ha shwa ban kha,
H'U Blei pynsngew ban poi jingbha;
Kane ka long jingnguh kyrpang,
Khyllung bad kmie kin iabha lang
Hadien b'la kha ha ing ki lum,
Ki kur ki kha jong i khyllung,
Hangta ki sdang ka jer ka thoh,
Ka nam kyrteng khyllung b'n ioh.

Khyllung hadien ka jer ka thoh,
Ka taplubri i dei ban ioh,
Dawting dawium ban lait ban bha,
Ha ka pyrthei naduh b'la kha

Shane shatai ha ka ki iah
Sha lum sha wah haba ki ba ,
Ka jingsuk ar kynadong ki dei,
Ki tieng ioh kein u ksuid u khrei.

Ynda ki khun ki la nang san,
Ka jingbikai ka iaid synran ,
Kumno ban tip ban rom ka kot,
Ha shnong ha thaw, ki lo ki jor
Ka dei ban im tiabriew tip Blei,
Naduh rympei ha ih pyrthei ,
Kumjuh ban tip ka kam la duk,
Ka jing ka sem kan bha ka suk

Ki khun ki kti ka pyrthei,
Longspah mynsiem ba ai U Blei ,
Jinglong babha adong shadong,
Ki khun tip snga ia ki kynong.

— —

Mama Alu

Ia nga ki khot Mama Alu
Ha Sor Shillong da Khar Babu;
Namar ha met nga kit sohlah,
Ban leit yrwa ha Laiba kwah.
Man la ha sngi shi shoh nga kit,
Nga iaid lynti Madan Kyrkit,
Tang lait na ka Jingkieng Laban,
Sha ung shong brie phai u ryndang.

Alu Babu alu Didi,
Alu babha lelew abhi,
Ma pat ruh kong ale peit lang,
Sohlah shisien ban shet u bang

Alu Babu alu Didi,
Alu babha lelew abhi,
Nga da roh l'u kar ia jong,
Tip Man lam ban thied nyngkong.
U Khar Babu bat kot khubor,
"There Mama," pyrta nalor,
Nga leng hapuh mano ban wan,
Wan biar Didi sari pynban.

Alu Babu alu Didi,
Alu babha lelew abhi,
Namar jong pat ki Nong Laban,
Sohlah shisien ban shet u bang.

Ka khot hynshet ha ka kvaroh,
Khnang Didi sohlang kan jngoh,
Nga ong - Alu bi baro to-

Arpih ka dam alu kilo
Ka ong-"Hindi bolo kitna",
Nga ong Dui rupia ad ibana,
"Komti karo alu Mama"-
Nei nei bajar ka dam it-tna.

"Ujon karo to dui kilo",
Nga sei pylla u maw kilo,
Nga thew pynstet ban dup kloi kam,
Hangta ka ai da ka lut san.
Dei ka lut san donbok nyngkong,
Nangta nga leit man ka tyngkong,
Ïing Dkhar-Khasi nga rung n'phang,
Nga tyrwa lin kum naba sdang

Mar shi kilo mar ar kilo,
Khlem lap ba sngew u lut kumno,
Nongthied kadiang kamon ki wan,
Lut ploin harum Iew Miet Laban
Kumne nga mih tyrwa Sohlah,
Sha iing ki briew katba nga lah,
Bai sngi nga ioh ngam ju duhnong,
Ia khun ia kti nga bsa kyndong

Nga shah u slap nga shah ka lyer,
Ka met jong nga kam ju sngewpher,
La shit la khriat ngam ju pud sngi,
Ioh ba ki thut nongthied bapli.
Nga ju ai nguh i'U Blei Kynrad,
Da jingduwai nga dem kyrpad,
Baroh shi iing ban Roi khiah krat,
Ban blang kamai kajih artad,

Ki Sur Ba Daug Sawa

KA BYNTA — II

Ki Sur ba dang Sawa

Shithi Nyngkong

Kong Thei, nga phah da i shithi,
Kum ka lad ban ia kren bad phi,
Kyrmen phi koit khiah krat ariad,
Da jingshitrai U Blei Kynrad.

Haba iohi nyngkong ia phi,
Mynsiem jong nga ka shoh biet hi,
Khmat phuh samrkhie bad dur bhabriew,
Ki paw shynna ha jingphohsniew.

Ia phi nga don jingmut ia slem,
Tang poi hajan pat ngim lait kren,
Nga saynriñ ban peit tip balei,
Dur ba palei kum puri blei

Mynta ha phi nga wan tyrwa,
Ba phin pdiang ia jingieit jong nga,
Bad tang ha phi nga nud phla shai,
Jingieit na nga kan long janai

Jingieit nyngkong na phi nga pan,
Kyrmen na phi kumjuh kan wan,
Dei tang ia phi nga wad nga jied,
I ban ktin ia lynti jingieit.

Haba nga buh ka jingtyrwa,
Nga ngeit phi ruh phim sngewphylla,
Pyrthei hi ruh ka long kumta,
U Blei shijur u buh bynta.

Na phi jubab nga ap mynta,
Jingieit batlem kan sah bad nga;
Lada ngan ioh jingieit janai;
Dohnud jong nga kan um hi jai

Jia phi la don ka lad shawei,
Ne u nonglam lynti d'u wei,
Wat sngew ei ei ia nga to map,
To tip marwei shawei wat thad.

Sngewhha jubab ia jingtyrwa,
Lada phi pdiang ne em ia nga,
Hynrei wat bret, ne tar, ne thang,
Kyntien bathiang na phi nga thrang.

Tang katne ngan pynwai shuwa,
Ia jingtyrwa barit jong nga,
Kynjri jingieit kyrmen ngin bteng,
Khublei Kong Thei - na u *Bah Deng*.

— —

Ki Por Ia Juh

Ki por iajuh nga lai kynmaw,
Haba ngi iaid ha lynti khlaw,
Jingitynnad mariang barang,
Ka khring ia ngi ba ngin iaid laing.

La sha ki lum ba ngin iaid laing,
Ne sha pyntha ba tap d'u phlang,
Mynsiem jong ngi ka im laitluid,
La kum ki khriang ha ki wah duid.

'Erba'emon ba beh suhsieng,
Kaweh pynkhih ia ki sle dieng,
Ki sim ki doh ki rwai surthiang,
Trai dieng ia ngi ki i kyndiang.

Ngim tip ka thait haba ngi iaid,
Namar mynsiem jong ngi ka svaid,
Ka 'er jingieit ar ngut ngi mad,
Ha lawkynjab, ha lum pyngngad.

Lyngba tnad dieng Me ngi ka jngoh,
La haba shai ne wan tap lyoh,
Jingieit jong ngi ka ieng sakhi,
Sha por ban wan kan plie lynti

Ka por la dei sha iing ban phai,
Kumne jingieit ngin pynjanai,
Sa shisien pat ngin wan kai biang,
Thapbniang jingieit ngin ner ngin siang.

——

Namar Jong Phi

Namar jong phi jingieit ngan ai,
Ai kan phyrnai kum mawlynnai,
Lyndet ki lyoh phi shu jah rngai,
Kumno jingieit sha phi kan phai
Ki por ia juh nga iai kynmaw,
Ha jingphohsniew ruh ki wan paw.

Haba marwei nga tap ki khmat,
Dur babhabriew jong phi wan shat,
Da kumno keiñ ngan lah ban klet,
Ki sngi iajuh kiba la leit.
Tang jingkynmaw ki wan ha nga,
Da jinglyng-a nga khih pisa.

Jingieit jong phi ka sdien rydin,
Kum ka syrngiew ka bud nadien,
To nang kyrkhu jingim jong nga,
Ba ngan phyrnai jinglong babha
Kumba kular ha phi nga phla,
Jingieit kan neh ha phi shyrta.

Ynda jingkhot ia nga kan wan,
Ka kti to kner ia nga ban tan,
Hangta keiñ ieit ngin shong ryngkat,
Hapoh ksangkti U Trai Kynrad
Namar jong phi jingieit ngan ai,
Ai kan phyrnai kum mawlynnai.

——

Kong Thei

Kong Thei sha jngai phi don mynta,
Khlem phi hajan nga khih pisa,
Dur babha briew ka ju wan paw,
Haba ia phi nga poi kynmaw.

Ngam tip shaei phi don mynta,
Ki pyniajngai namar jong nga,
Lada ngan don da ki thaphniang,
Sha phi ngan siang jingieit bathiang.

Hangne miet sngi ummat ki jaw,
Haba jingieit nga poi kynmaw,
Sa tang ki khlur u bnai na bneng,
Ia nga ia phi kin ai jingtngen

Ki briew ki ong imat nga pang,
Hynrei kim tip mynsiem ka thang,
Ym don ba lah ban wan syrpai,
Dei tang ma phi ban weng khuslai

Ym don maw thew ne maw kilo,
Ban thew jingieit nga don katno,
Nang koit nang khiah bad pynpalei,
Duwai h'u Blei jingieit kawei

——

Ka Jubab

Bah Bah

Bah Bah hangno phi don mynta,
Namar jong nga wat kbih pisa,
Ia phi ngam lah khlem da kynmaw,
Haba dur khmat ka ju wan paw.

Nga don kham jngai na phi mynta,
Ryngkat bad la I Mei i Pa,
Katno nga dap da jingkynjah,
Khlem phi ngam sngew neh shong neh sah

Ñiad noh ummat batuid na phi,
Ngan nym lah shah lada iohi,
Haba kynmaw ki por iajuh,
Long kum syntiew ban nang iai phuh.

Nga don kham jngai na phi mynta,
Ryngkat bad la i Mei i Pa,
Katno nga dap da jingkynjah,
Khlem phi ngam sngew neh shong neh sah.

Nga tip katno jingleit phi theh,
To ai ha nga kan nang iai neh;
Phi ruh to nang koit nang palei,
Jai shah jingleit kan long kawei,

Nga don kham jngai na phi mynta,
Ryngkat bad la i Mei i Pa,
Katno nga dap da jingkynjah,
Khlem phi ngam sngew neh shong neh sah.

Klet Noh

1 Klet noh ka hynnin, to bret noh ia ka;
To pdiang ia jingieit, to pdiang noh mynta.

2. Sha jngai ne najan, kat shaba phi don,
Eh aiu ban wan, lada don ka mon.

3. Bnai ba ngen hynnin, un ai noh jingshai;
To wan ieng syndah, dur khmat kan phyrnai.

4 Ka sngi ba kah dum, sha lyndet ki lyoh,
Hadien kan wan jngoh, da rong ksiar kan doh.

5. Ka suiñbneng ba khriat kan jah noh na ngi;
Da khmat phuh samrkhie, ale wan pyni.

6 Ki sim ba ioh thiah, ba kynoi ka miet,
Mynstep kin ruwai surtbiang baieit.

7. Sla dieng batlor noh, ka tlang ba daitthah;
Jingieit khie lung biang, pyrem ka wan rah.

8. Kyrsiew ka dawrim, ka Lieng i'u Raitong;
Sharati myllung, jingieit ka leit prong.

9 'Lyngngem i'u Rynñiaw, jingieit sah kynmaw;
Baduk ba riewspah, ki wad ia ka daw.

10. To wan ko baieit, to wan kloi sha nga;
Katba nga dang khot, jingieit ba shynna.

——

11. Kl t noh jingk' uslai, ki sngi ba la leit;
F ynjoh la ki k i, soh jingleit ban khelt.

12. Kum ba nga la ai kular tang ha phi,
U Blei Um theh sei jingleit tang ha ngi.

13. Lada phi wan noh sha nga ko ba thiang.
Phin ioh jirgk un, ngan jah ka jingsliang.

14. Klet noh ka hynnin, to bret noh ia ka:
To pdiang ia jingleit to pdiang noh mynta.

——

Ko Dur Bha Briew

Ko dur bha briew ko dur bha briew,
Phi ... paw kum jingphohsniew;
Wat t..ng s..wat nga dang iohi,
Ngam l.. ..n klet ia dur jong phi.

..y ..kot ... jrong kam pher ei ei,
Phi ... phi iong t.. y.. sa lei,
Pa.. ..ng syntiew baphuh dei por,
M.. d.. ... kein Thei ngan ia dujar.

N...m t..p ..alei ba nga shyorain,
Im t jingieit ko la par pain,
..oto pui ruh phi don jingieit,
Ba ngan dup iap kumno ban jied.

Ko dur bha briew ba pynshoh bleit,
Kum puri blei durkhmat baieit,
Phi iing jyrwan ia bor pyrkhat,
To ai jingieit kan' iaid ryngkat

——

Duh Rimon

A ko Duh Rimon ko Duh Rimon,
Jingieit hangno phi don ,
Haba kumne ngi wan kai lang,
To peit hi naba sdang.

Katba ka por te ka dang dei,
Jinglong samla wat pynsepei ,
Joh ba hadien phin babe ei,
Wat kynnoh mo ia ka pyrthei

U rangsamla u rang tyrwa,
Ka shong haphi keiñ mynta ,
Lyngkot ne jrong, u lieh ne iong,
Da peit bha ia ka jinglong.

Dei jinglong bad dur bhabriew,
Jingmut jong nga phi wan kyrsiew ;
Nga wad nga thud haban da shem,
Ba phin shongneh ha kut shadem

Ko Duh Rimon, Ko Duh Rimon,
Nga tip jingieit hangno phi don ,
Jingwiat jong phi bad khmat peit suh,
Ha marwei hi nga la sngewthuh

Ka mon ka shong eh tang ha phi,
I Mei i Pa kin shu sakhi ,
Jingieit janai ha phi nga ai,
Da puson bha shuwa ban rai.

Ko Tiew Iwbih

Ko tiew iwbih ka suhsieng sat,
Ban peit ngam lot ki khmat,
Shano phi don hajan ne jngai,
Iathuh lem seh ia nga

Ba ngan da iah ban poi sha phi,
Dur khmat ha nga pyni,
Jingiwbih thiang ba phi pynphriang,
Ban kheit ia phi nga sliang.

Sha khlaw kynjah ne sha dymmiew,
Ngan wad ia phi wei briew,
Namar nga tip suhsieng phi ai,
Kyrpang mo tang ia nga.

Ha shitong riat lada phi don,
Sañium bathar ngan thom,
D'u jyrmi bah ban poi ngan snoh.
Tang hiak ngan wan ban jngoh.

Lada phi don ha trad diengbah,
Pyrnon ban kiew ngan rah,
Ngan tang iohi durkhmat phi phai,
Mynsiem kan bun hi jai

Ko Tiewkulab

Ko Tiewkulab ba phuh ha kper,
Syntiew bunrong ia me ki ker ,
Sha me ban jan nga don ka mon,
Hynrei lynti ban rung kam don

Ia dur jong me na jngai nga peit,
Hynrei kumno ngan ïoh ban kheit ;
Ki sla jyrngam ïa me kï ker,
Me ï palei bad tngen ha kper

Dangstep nga shem umjer ki snoh,
Kumjuh kjatsngi rongksiar ki shoh ;
Ka dur jong me kum mawkordor,
Me phuh ryngkat bad la ka por

Ki sngi ki ia ha me ki iaid,
Ka lyer jem jai ka beh pyngngad ;
Shajan jong me wei briew nga swait,
Ban peit iapngiah ngam ju sngewthait,

Jingmut bakhia sha me ki leit,
Nga wad lynti kumno ban kheit ,
Hynrei bun sngi bun ia nga wan,
Ha kaba kut nga lap ka lad.

Shajan jong me nga tur ban peit,
Nga kner ka ktï sa ban ioh kheit ;
Ka jingmaham ia nga ka wan,
Horkit sha me ngam dei ban jan.

Ki kti jong nga ki kyiuh sah,
Ka met suh ' hriat ym sngewlah shah ;
Na per-syntiew nga phet iam-rem,
Jingjia ba kum kata ngam shem.

K kjat sha iing beit beit ki lam,
N am sngewthuh shuh ka thngan ka kdang;
M rw i halor jingthiah nga shong,
H duh ban da riew u 'iar nyngkong.

Jingmut wei briew nga pynleit lut,
Balei ia nga ki wan pynthut ;
Kumno la me ngan lah ban shu klet,
Haba la slem jingieit nga bet

Ki sngi ki ia ki la nang jam,
Ka jingkynmaw ia me kam dam ,
Nga kwah iohi sa shisien pat,
Khnang ba ngan hun ka jingpyrkhat.

Kum ba ki sngi kiba la leit,
Na jngai ia me nga leit ban peit ;
Kynsan ummat jong nga ki tlor,
Haba nga tip me jlop khlem por.

Hangta nga ñiad ia la ummat,
Sa shisien pat nga phai ki khmat ;
H'U Blei nga dem duwai kyrpad,
Unda iohi da la ki khmat.

Ngin la shem pat

Thei Thei : Bah Deng, kaei phi mut ban ong ?
Hato ka dohnud jong phi ka mong ?
Nga hap kylli ia phi kumta,
Namar dur khmat jong phi ka khia
Ngam hun ngam suk khlem tip ka daw,
Nga kwah ha nga ba phin pynpaw ,
Lada ka long ban pyrkhat lang,
Lehse nga lah ban weng jingkthang

Bah-Deng : Ngan ong aiu Thei-Thei ia phi,
Kaei kan jia jingieit jong ngi ,
To ieh jingjia ngan tip tang nga,
Ban tip ma phi nga sngew kam bha
Kumta ba phi ngam sngewnud ong,
Dohnud jong phi lehse kan mong ,
Imat myntai dei sngi khatduh,
Ma nga bad phi ban iakynduh

Thei-Thei To ai kano kano kan jia,
Hynrei ba nga pat dei ban phla ,
Kumba jingieit janai nga ai,
Kumba na phi nga ap jingshai
Jutang jingieit ba ngi iateh,
Phi kulai shai ba kan iai neh ,
Kumta la nga io iathuh lem,
Namar dohnud jong nga ka rhem.

Bah-Deng . Shisha ia phi ngam lah ban len,
Katno jingleit ba dap jingkmen ,

Mynta ka wan ka por ha nga,
Bad sngi bad miet nga khih lynga

Kumba phi tip samla nga long.
Bad la i Mei i Pa nga shong ,
Kumta mynta ngan khl. d na phi,
Namar ban blang shuwa ma ki.

Thei-Thei · A lo Lursh i ! B 'ei kumta ?
Na nga phi ong b in kh'ad shuwa ,
K. ta k paw ba phi nit k i,
Wat la jingleit shisna ng ai

To kolt, kam pher ia ngi sa gsot,
K. moi b jwat ka on yrdot ,
Nga n ng sarong ha la jingion ,
B i pnin kit lem n dung sl do ig

Bah-Deng : Kein seh wat ong la ng . kum ,
Sngap ng i ia'huh ia jing ,
Kumba nga la ju ong ia p i,
Jingieit ka shlei n.eit la bad sngi
H ba ng don sha ja p'ai,
Jingmut s ia phi ng m, j gi ,
Hynn i h. pdeng ' at g ph i,
Mynta im mon i Mei i Pa

Thei-Thei : Pleng dei kane jingieit shukor,
Bym tip lypa lano k n tloi ,
Shaei ngan ieh shael ng a hong,
Aiu ki briew ic ng kin o g ?
Dohnud ka mor, u t i ang,
Mano ban i katno nga t ong ,

Kein noh katto jingieit la biang,
Nga la jab kwah wat la nga sh ng,

Bah-Deng : Da sngap, da sngap wat nym bitar,
Jingsneng ha ling ngan da bishar ;
Ki ong, "*Ka skul pyndep shuwa*"
Ba ngan ioh kam bar dup shem bha
Ka dei ne lait, rai lem na phi,
Hato ngam dei ban snga a ki ?
Phi ruh ia jingpale ban dep,
Ka duk, ka thngan kan nym kyr hep

Thei-Thei : Mynsiem ka thiah na jingkyndeh,
Haba nga sngap ki kam ban leh,
Hooid, ka dei satang ar snem,
Ka skul ngin dep, jingsuk ngin shem
Kam don jingpher ph ng kata,
Namar jong ngi kan   jingbha,
Kawei naphi nga dem kyrpad
Wat ai jingieit jong ngi kan blad

Bah Deng : Ia phi ko Thiang ngam lah ban kiet,
Wat la nga don jingai ne lyndet,
Juban kumba ngi la ia khlei,
Wat ai ba kan mulot sepei
Ai ba kane ka por jan niet,
Kan sah kynmaw ka jingiaieit,
Na sahit bneng ki khlur, u bnai,
Kin ieng sakhi jingieit jan i.

Thei-Thei Ki sngi iajuh ha nga kin paw,
Haba ia ki ngan iai kynmaw,
Ryngkat ar ngut jingtngen ngin mad,

Ngin mad hadüh hym don jingblad.
Kito la poi ba ing iajuh,
Nga artatien ioh ngam ioh shuh;
Lane ia nga hadien phim kheiñ,
Kynthei biliot phi lah ban beiñ

Bah Deng: Wat buh jingmut keiñ Thiang kumta,
Ba ioh kam poi shuh ka jingbha;
Ki por iajuh kin sa wan biang,
Hangta phin hun mynsiem bashiang.
Kumta na shnong lashai ngan mih,
Shajingai ngan leit jingstad ban tih;
Wat la ngan don sha jngai na shnong,
Jingtngen ngan ioh kumba phi ong.

Thei-Thei Bah Deng to khie leit suk leit biang,
Ka jingkitbok jong nga to pdiang;
Wat la ki sngi ki ia kin jlan,
Kum pher haba jingleit kan jan
To ngin duwai h'U Blei U Trai,
Ia ngi un ri bad Un sharai,
Ngin iaid tipbriew ngin im tip Blei,
Ban sah pyrto ha sla pyrthei

Bah Deng I noh keiñ Thiang ka por la dei,
ngan la leit phai sha la rympei,
To pynpalei jingartatien,
Ngan sa lashem ia phi hadien.
To khie thiah suk mynta ka miet,
Sna la ka thong ban jop ngin khmied;
Ynda kamram ngi la pyndep,
Jingsuk jingsaiñ kan wan khlem pep.

Bah Deng &
Thei Thei

[illegible] Kynrad kyrkhu ia ngi,
Lynti [illegible] to [illegible] lynti;
Jingieit batlem baneh ngin bat,
Haduh ki sngi ban iashem pat.

Da u Juh u Nongthoh .

1. Ka Pung ka Jingieit (*Novel*)
2 U Shanbor & U Wadbor (*Novel*)
3 U Mawjam Jingstad (*Khasi Primer*)
4 Ki Kot Khubor & Ki Kot Khasi
5 Ka Kot Thoh Dak, Klas – A
6 Ka Kot Thoh Dak, Klas—B
7 *Ka Umpohliew* (Poetry – 1982)
8 Ki Nongthoh Kot Khasi—Vol I (1982)
9 Ki Nongthoh Kot Khasi —Vol II (198?)
10 U Myllung Ka Ri (Sose Tham— 1982)
11 Ka Jingiaishah (*Novel* — 1983 85) *State Award*
12 Ka Rukom Shet Jingbam Khasi (1983, 91)
13 *Ka Jingait* (Poetry & Bina - 198?)
14 Nga dang ieit ia phi (April & /Sept 87)
15 Ki Ummat Jingieit (*Short Stories* - 1987)
16 Ka Jingieit bat nai ia phi (*Novel* - 1987)
17. Ki Bina Dei Por u She Sing (987)
18 Nga dang kynmaw (*Novl* – 1991)
19 Ki Kot Drama Khasi (1991)
20 Ka Shitangi (drama 1991)
21. Ngam lah ban klet (1992)
22 Ki Sur Ba Dang Sawa (,9?)

ki kot iarap —

1 HSLC Khasi MIL Paper I & II
2 HSLC Mathematics Vol I (Arithmetic)
3. HSLC Mathematics, Vol II (Algebra)
4 HSLC Geography — Question Bank (1974 – 87)
(Q & Ans on Objective & Problems on Lo gitude)
5 M E Arithmetic (81—89)

Question Banks* — *HSLC

(a) History (b) Geography (c) English I
(d) English II (e) Science (f) Khasi MIL-I

Ki Film Khasi (ba ka video) ba la direct da u K W Nongrum .

* **Jingieit ! bajanai** * **Ka Rimon** * **Ka Jingieit**
* **Khmat Ika Sakhi** * **Shillong** Duriaw * **Pyrthei ki JACKS**